

Boendeträning i vården utom hemmet och stödboende inom eftervården

Regionförvaltningsverken har fått kännedom om att kommunerna, när de ordnar vård utanför hemmet, har varierande praxis för hur de ordnar träning i att bo självständigt för placerade barn. Denna träning benämns på olika sätt, såsom boendeträning, understött boende, stödboende osv.

För att harmonisera verksamhetssätten utfärdar regionförvaltningsverken ett gemensamt styrbrev om boendeträning i vård utom hemmet inom barnskyddet och om stödboende inom eftervården. Regionförvaltningsverken ger följande styrning till kommuner och privata serviceproducenter:

Enligt 4 a § 1 mom. i barnskyddslagen (417/2007) ska barnskyddet säkerställa en god vård och fostran av barnet, en med hänsyn till barnets ålder och utvecklingsnivå behövlig tillsyn och omsorg samt barnets rätt till en balanserad utveckling och välfärd i enlighet med vad som föreskrivs i 1 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983). Vården, fostran och rehabiliteringen under vården utom hemmet ska genomföras enligt barnets individuella behov. Placerade barn har särskild rätt till skydd och en balanserad uppväxt.

Den kommun som har placerat barnet är skyldig att se till att barnet under placeringen får den vård och omsorg som barnet behöver. Enligt 49 § 1 mom. i barnskyddslagen avses med vård av barn utom hemmet att vården och fostran av ett omhändertaget barn, ett i brådskande ordning placerat barn eller ett barn som placerats med stöd av ett interimistiskt förordnande enligt 83 § ordnas utanför hemmet. Det organ som ansvarar för socialvården ska se till att service, vård och omsorg i anslutning till vården utanför hemmet ordnas samt säkerställa att barnets rätt till god och tillräcklig fostran tillgodoses på det sätt som föreskrivs i 4 och 4 a § i barnskyddslagen.

Praxis när det gäller boendeträningen för barn i vård utanför hemmet är varierande. Det stöd och den tillsyn som barnen får varierar. Träning i att bo självständigt är nödvändig för många barn/unga som håller på att bli självständiga.

Barn i vård utanför hemmet

Enligt 49 § 2 mom. i barnskyddslagen kan vård av barn utom hemmet ordnas som familje- eller anstaltsvård eller på något annat sätt som motsvarar barnets behov.

I 50 § i barnskyddslagen finns bestämmelser om valet av plats för vård utom hemmet. När platsen för vård utanför hemmet väljs bör särskild uppmärksamhet ägnas åt grunderna för omhändertagandet och barnets behov, upprätthållandet av barnets syskonförhållanden och andra nära mänskliga relationer samt kontinuiteten i vården. Dessutom ska hänsyn i mån av möjlighet tas till barnets språkliga, kulturella och religiösa bakgrund.

Enligt regeringens proposition 252/2006 avses med ”på något annat sätt som motsvarar barnets behov” som nämns i 49 § 2 mom. exempelvis placering i en hälsovårdsenhet eller hos släktingar eller tillfällig placering i hemmet. Regeringspropositionen innehåller inte något exempel på att platsen för barnets vård utom hemmet skulle vara sådan att barnet inte får vård dygnet runt.

Valet av platsen för barnets vård utanför hemmet ska alltid utgå från en bedömning av det enskilda barnet. Vården utom hemmet ordnas för att trygga vården och omsorgen om barnet, i regel någon annanstans än i barnets hem. Att placera barnet ensam i en bostad där ingen har hand om vården, fostran och den åldersanpassade tillsynen av barnet är inte förenligt med lagens anda eller syftet med vården utanför hemmet. Om barnet klarar sig självständigt utan vård, omsorg och tillsyn dygnet runt, kan man anta att omhändertagandet inte längre behövs, och omhändertagandet ska då hävas.

I rättslitteraturen (Räty 2019, 529-530) konstateras det att ett barn i vissa situationer kan placeras ensam i boendeträning. Barnet får dock inte lämnas ensamt, och för att trygga en ändamålsenlig vård och omsorg om barnet ska man ordna med tillräcklig övervakning och säkerställa att barnet drar nytta av boendeträningen. I praktiken är det mycket svårt att säkerställa tillräcklig tillsyn och tillräckligt stöd om bostaden inte finns i verksamhetsenhetens omedelbara närhet och barnet t.ex. inte kan återvända till anstalts- eller familjehemsplatsen omedelbart när problem uppstår. Enligt regionförvaltningsverkens syn på saken ska träningen i självständigt boende ordnas så att barnet fortfarande är placerat i anstalten/familjehemmet och ingår i den klientdimensionering som finns angiven i tillståndet. På så sätt har barnet en faktisk möjlighet att återvända till enheten om situationen kräver det.

Omhändertagna barns boendeträningsbostad ska finnas i barnskyddsanstaltens eller det professionella familjehemmets omedelbara närhet, dvs. i samma byggnad (t.ex. i änden av byggnaden) eller i samma husgrupp. Boendeträningsbostaden kan i praktiken inte vara längre bort än så. Vid boendeträning ska barnet i alla situationer tryggas möjlighet att få hjälp och stöd dygnet runt av en arbetstagare som fått utbildning i branschen. Det räcker inte att stödet ges per telefon. Vård- och fostringspersonalen ska ha en faktisk möjlighet att se till att barnet får den vård och omsorg samt tillsyn som hen behöver. Det får inte vara beroende av barnets egen aktivitet om hen får stöd eller inte.

När det är fråga om vård utanför hemmet som ordnas på det sätt som beskrivs ovan med beaktande av barnets individuella behov, ska det organ som ansvarar för socialvården trygga barnets säkerhet. Dessutom måste det säkerställas att boendeträningsbostadens och dess omgivnings förhållanden motsvarar de individuella behov hos barnet som ska beaktas när vård utanför hemmet ordnas. Organet ska se till att

service, vård och omsorg i anslutning till vård utanför hemmet ordnas samt säkerställa att barnets rätt till god vård och fostran tillgodoses på det sätt som föreskrivs i barnskyddslagen.

Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ska alltid noggrant överväga och motivera om barnet är redo att börja öva sig i att bo självständigt. Dessutom ska det kontinuerligt bedömas om boendet fungerar i enlighet med de mål som överenskommit i klientplanen. Om det förekommer problem med boendeträningen ska man ingripa i problemen och i enlighet med barnets bästa bedöma hans möjligheter att återvända till enheten för vård utom hemmet. Det är alltid den socialarbetare som har hand om barnets angelägenheter samt enheten för vård utom hemmet som ansvarar för ett omhändertaget barns vård och säkerhet. Om ett barn enligt socialarbetarens uppfattning kan bo självständigt efter en period med boendeträning, ska det bedömas om omhändertagandet fortfarande behövs och vid behov ska omhändertagandet avslutas.

Stödboende som eftervård

Eftervård ska ordnas i den omfattning som det behövs för att tillgodose barnets eller den unga personens individuella behov. Vid bedömningen av behovet ska man beakta barnets eller den unga personens ålder, hans särskilda behov och behov av stödåtgärder som främjar självständighetsprocessen samt andra individuella behov. Syftet med eftervården är bl.a. att under en övergångsperiod trygga de mål som barnet eller den unga personen uppnått i vården utom hemmet. Efter att placeringen av barnet har upphört är det viktigt att sträva efter att stödja barnets återvändande hem eller den ungas självständighetsprocess mot att bli vuxen.

Stödboende finns definierat i 21 § 2 mom. i socialvårdslagen (1301/2014). Stödboende är avsett för personer som behöver stöd för att bo självständigt eller vid övergången till självständigt boende. Enligt tillämpningsguiden för socialvårdslagen (SHM 2017:8) används stödboende som stödform bland annat för unga som får eftervård inom barnskyddet. Inom stödboendet ska den service som stöder boendet bilda en servicehelhet som utformas individuellt i enlighet med klientens behov och ålder. Regionförvaltningsverken anser att stödboende i första hand är avsett för myndiga klienter.

Stödbostaden för en ung person som får eftervård kan ligga längre bort från anstalten/familjehemmet eller i samma byggnad. Om stödbostaden finns i samma byggnad som anstalten/familjehemmet, ska stödbostaden vara skild från enheten så att den har en egen ingång. Verksamheten ska även vara skild från den verksamhet som bedrivs vid enheten för vård utanför hemmet.

Stödboendets personal kan vara anstaltens/familjehemmets personal om det av arbetsskiftsförteckningen framgår vem som vid respektive tidpunkt ansvarar för klienterna som bor i stödboendet. Om anstaltens/familjehemmets personal, t.ex. barnets tidigare egna handledare, används i stödboendet, ska arbetstagarens arbetsinsats vid anstalten eller i det professionella familjehemmet ersättas av en vikarie för den tid

han eller hon arbetar med uppgifter i stödboendet. Serviceproducenten måste i alla situationer försäkra sig om att verksamheten verkligen har den personal som krävs.

När stödboendeservicen tillhandahålls av en privat socialserviceproducent, måste en anmälan enligt 11 § i lagen om privat socialservice lämnas in om verksamheten. Serviceproducenten måste ha egen personal för verksamhet som är anmälnings- eller tillståndspliktig.

Mer information

Regionförvaltningsverket i Södra Finland: ledande överinspektör för socialvården Sari Husa, 0295 017 361

Regionförvaltningsverket i Östra Finland: överinspektör för socialvården Marko Kumpulainen, 0295 016 860 och överinspektör för socialvården Marjut Eerola, 0295 016 868

Regionförvaltningsverket i Lappland: överinspektör för socialvården Marjut Aikio, 0295 017 384

Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland: överinspektör för socialvården Sini Virtanen 0295 018 017

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland: överinspektör Päivi Ahvenus, tfn 0295 018 575

Regionförvaltningsverket i Norra Finland: överinspektör för socialvården Saku Vaskivuo, 0295 017 587

E-postadresser: fornamn.efternamn@rfv.fi

Sändlista Kommunernas och samkommunerna för social- och hälsovårdens enheter för vård utom hemmet samt organ som ansvarar för socialvården
Privata producenter av tillståndspliktig socialservice inom barnskyddet och privata enheter för vård utom hemmet
Statens skolhem

För kännedom Socialombudsmännen
Social- och hälsovårdsministeriet
Institutet för hälsa och välfärd
Valvira
Kommunförbundet
Riksdagens justitieombudsmans kansli
Justitiekanslerns byrå